

Kwaliteitskaart literaire gesprekken

Kaart 4.11	Leraar
Verantwoordelijke	Heleen Buhrs
Geëvalueerd	21-09-2022

Doel

Plezier in het lezen stimuleren. Door het delen van leeservaringen leren leerlingen boeken op een veelzijdige manier te interpreteren, hierdoor worden hun literaire competenties ontwikkeld.

Aanpak

Literaire gesprekken zijn gesprekken over één boek, verhaal of gedicht dat meerdere leerlingen tegelijk lezen en waarin ze hun gedachten en gevoelens die ze tijdens het lezen hebben opgedaan, met elkaar uitwisselen.

We lezen met leerlingen veelvuldig jeugdliteratuur. We gebruiken hiervoor de aanpak zoals beschreven in de brochure 'Literaire gesprekken' (zie link onder) van Gertrud Cornelissen. Tijdens de literaire gesprekken gaat het erom dat de leerling de ideeën die hij heeft over het verhaal, de personages, etc. deelt met zijn klasgenoten. De rol van de leraar is coachend. Zij structureert het proces van de gesprekken maar probeert zo min mogelijk de gesprekken tussen leerlingen te sturen. Door de gesprekken met hun klasgenoten leren leerlingen vanuit meerdere invalshoeken naar een boek te kijken.

Per schooljaar lezen we ongeveer drie á vier samenleesboeken. Vooral in de groepen 4 t/m 8 wordt dit structureel ingezet. In de bovenbouw worden de boeken mee naar huis genomen door de leerlingen waarna ze de afgesproken hoofdstukken thuis lezen. De leerlingen krijgen daar een opdracht bij. Deze opdracht wordt voorgedaan en besproken in de klas. De ouders worden ook betrokken in dit proces. Zij krijgen voorafgaand aan het te lezen samenleesboek een mail met informatie over het boek en de wijze waarop ouders hun kind kunnen ondersteunen.

In de middenbouw worden de samenleesboeken in de klas gelezen met de leraar en sporadisch meegegeven.

De volgende samenleesboeken worden gelezen in de verschillende groepen:

Groep 3: Als je naar de aarde komt, Man op de maan, Zondag maandag sterrendag.

Groep 4: Dans van de drummers. Ellie en Nellie, De Griezels, De bende van Adlan.

Groep 5: Hanengevecht, Lucas in de sneeuw, Niemand houdt Don Carlo tegen.

Groep 6: Daantje de wereldkampioen, Ronja de Roversdochter, Koning van Katoren, Haaietanden

Groep 7: Lampje, Blauwe Plekken, Haaieneiland, De goudvisjongen, Naar het noorden

Groep 8: Kruistocht in spijkerbroek, Oorlogsgeheimen, De duik, Meester van de zwarte molen (Krabat), Borealis, Keversjongen, Hotel de grote L, Brief voor de Koning.

Het proefschrift van Gertrud Cornelissen staat centraal in onze aanpak van het literatuuronderwijs. In haar proefschrift schrijft zij over minilessen. Hoewel deze minilessen in haar proefschrift zijn bedacht rondom voorbeeldboeken, zoals Lampje, zien wij ook de mogelijkheid om deze minilessen als uitgangspunt te gebruiken voor al onze samenleesboeken.

De gesprekskaarten die in de brochure aan bod komen, kunnen op de leesmuur gehangen worden of in de klassenmap bewaard worden.

[Brochure\(lezen.nl\)](https://lezen.nl)

Miniles 1: **In gesprek over het favoriete boek van hun klasgenoten**

Leerlingen lopen door de klas met hun favoriete boek. Op een teken stoppen ze en gaan ze in gesprek over hun favoriete boek met degene die naast hen staat. Stimuleer het doorpraten over een boek door een vraag te stellen.

Wijs op gesprekskaart 1.

Sluit de les af door te vragen welk boek ze nog zouden willen lezen na het horen van de verhalen van anderen. Je kunt leerlingen ook nog een tekst laten schrijven over de inhoud van het boek en waarom anderen dit boek zouden moeten lezen.

Miniles 2: **Buiten een tekstwereld zijn en in een tekstwereld komen**

Leerlingen leren in deze les in een tekstwereld te komen door een beeld te vormen bij het boek.

Leerlingen leren dat ze een fimpje in hun hoofd kunnen maken tijdens het lezen. Je deelt het boek uit en laat leerlingen rustig kijken naar de kaft. Ook vertel je dat ze de achterkant van het boek mogen lezen. Wat valt op? Wat zijn hun verwachtingen van het boek?

Je leest de eerste les een paar hoofdstukken voor van het boek. Dit doe je om leerlingen in het verhaal te laten komen.

Je vraagt leerlingen een beeld te vormen van een voor hen belangrijk moment. Dit tekenen ze. Daarna bespreken leerlingen in groepjes van vier hun tekeningen. Ze raden van elkaar over welk deel van het verhaal ze een tekening hebben gemaakt.

Aan het eind van de les neem je twee tekeningen over hetzelfde stukje uit het hoofdstuk en vertel je dat iedere leerling op een eigen manier een beeld vormt bij het verhaal.

Huiswerk: 15 bladzijdes lezen (zonder opdracht).

Miniles 3: **Binnen een tekstwereld zijn en door een tekstwereld heen bewegen**

In deze les introduceer je de post-its. Je vertelt dat je tijdens het lezen van een boek dingen soms leuk/grappig/saai vindt en dat je hier over wilt praten met iemand anders. Dat ga je deze les ook doen met de leerlingen.

Je leest een stuk hardop denkend voor en stopt bij een stukje waar je iets van vindt. Je laat zien dat je daar een post-it kan plakken en dat je op de post-it schrijft waarom je over dit stukje verder wilt praten, wat je leuk of juist niet leuk vindt of waar je een vraag over hebt.

Daarna laat je de leerlingen zelfstandig ongeveer 30 blz lezen. Iedere leerling krijgt een post-it en plakt dit bij een stuk waar ze verder over willen praten.

Daarna gaan leerlingen in groepjes van vier praten over hun post-it. De rol van de leraar is hier klein. Zij luistert voornamelijk en concentreert zich op het proces.

In de afronding kun je een paar post-its eruit halen die je klassikaal bespreekt.

Huiswerk: ongeveer 30 blz. En post-its plakken waar ze over verder willen praten in de klas.

Miniles 4: **Binnen een tekstwereld zijn en door een tekstwereld heen bewegen**

In deze les leren leerlingen een tekstwereld te bouwen. Ze zijn zich bewust van twijfels, onzekerheden en veronderstellingen.

Ook leren ze deze les door te praten over hun post-its. Laat gesprekskaart 3 zien en haal er een post-it uit om voor te doen hoe je doorpraat over post-its.

Daarna gaan leerlingen in groepjes van 3 á 4 met elkaar over hun post-its praten. Je geeft de opdracht minimaal drie keer iets over een post-it te zeggen.

Elk groepje bedenkt ook een vraag, nav het gesprek dat ze hebben gevoerd, die ze aan de gehele groep willen stellen. Je bespreekt ter afsluiting van het gesprek deze vragen.

Vraag tot slot welke leerlingen er nieuwe ideeën hebben gekregen over het boek en hoe dit komt.

Huiswerk: Lees de volgende 30 blz (ongeveer) en plak post-its bij fragmenten die je doen denken aan je eigen leven. Je kunt dit eventueel nog voordoen als leraar.

Miniles 5: Uit een tekstwereld stappen en overdenken wat je weet

De leerlingen leren relaties te leggen tussen hun eigen leven en het boek.

Stimuleer het doorpraten over de post-its door voor te doen hoe je: een compliment kunt geven, iets kunt toevoegen aan de post-it of een vraag kunt stellen. Je kunt dit eerst voordoen adhv een post-it die je zelf geplakt hebt bij een stuk tekst.

Laat leerlingen in tweetallen praten over hun post-its. Geef ze daarna de opdracht de post-its te ordenen op verschillende thema's (denk aan liegen, boosheid, iets stiekem doen, etc.). Geef de leerlingen de opdracht om een thema uit te kiezen waar ze verder over willen praten met de klas. Bespreek tot slot de verschillende thema's in de klas.

Huiswerk: Lees de volgende ... blz. en plak een post-it daar waar een personage iets doet wat jij niet vindt kunnen.

Miniles 6: Binnen een tekstwereld zijn en door een tekstwereld heen bewegen

De leerlingen kunnen in deze les aangeven hoe het kan dat een personages dingen doen waar ze spijt van krijgen. De leerlingen leren ook te reageren op elkaar tijdens het gesprek door samen te vatten en vragen te stellen.

Haal er een personage uit en vraag welke leerlingen over dit personage iets hebben opgeschreven. Schrijf deze opmerkingen op het bord. Ga daarna met de leerlingen uitzoeken waarom het personage doet wat hij doet. Laat daarna leerlingen hun post-its in groepjes ordenen (naar personage) en de dingen bespreken die ze hebben opgeschreven. Stimuleer leerlingen te achterhalen waarom het personage de dingen doet die hij doet (motieven achterhalen).

Vraag ter afsluiting welke leerling er anders over een personage is gaan denken.

Huiswerk: Het boek is bijna uit. Lees de volgende .... blz en plak een post-it bij een fragment dat jij belangrijk vindt.

Miniles 7: Uit een tekstwereld stappen en de ervaring objectiveren

De leerlingen leren in deze les een relatie te leggen tussen belangrijke fragmenten en de betekenis van het boek.

Vraag wie er in de klas een post-it wil voorlezen. Laat zien hoe je kunt doorpraten over deze post-it door vragen te stellen.

Laat leerlingen daarna in tweetallen één post-it uitkiezen die ze belangrijk vinden en laat ze daar een paar minuten over doorpraten. Vraag daarna de leerlingen de post-its te ordenen in belangrijk en minder belangrijk. Laat leerlingen één belangrijk fragment kiezen waar ze in de klas over door willen praten.

Vraag tot slot: Heeft dit gesprek je op nieuwe gedachtes gebracht? Wat blijft je bij?

Huiswerk: Lees voor de volgende keer het boek uit. Plak post-its bij fragmenten die je mooi vindt.

Miniles 8: Een tekstwereld verlaten en hiermee aan de slag gaan

De leerlingen gaan in deze les een recensie schrijven over het boek.

Ga in gesprek met leerlingen over het boek. Vertel ze dat als je een boek uit hebt je altijd nog even nadenkt wat er allemaal gebeurd is in het boek. Vraag leerlingen om een lijstje te maken met mooiste momenten die ze hebben gelezen in het boek.

Laat leerlingen in tweetallen een fragment uitkiezen en beschrijven waarom ze dat een mooi moment vinden. Vraag in de klas welke momenten er zijn uitgezocht. Probeer een thema te ontdekken in de fragmenten en dus ook in het boek. Bijvoorbeeld: anders zijn, voor iemand opkomen, vriendschap, vader-kindrelatie.

Deel daarna een placemat uit en laat leerlingen een mooi fragment uitkiezen (op basis van de post-its) en opschrijven waarom ze dit een mooi fragment vinden. Deze werkvorm zorgt ervoor dat iedereen actief is.

Laat leerlingen tot slot een recensie schrijven over het boek waarin ze de argumenten gebruiken.

Informatie voor ouders/verzorgers

Beste ouders van groep .....

Uw zoon/dochter komt vandaag thuis met een samenleesboek. Dit is een gezamenlijk boek dat we met de gehele klas lezen. Het samenleesboek van dit moment is .....Gedurende de komende weken gaan we in de klas met elkaar in gesprek over het boek. Uw zoon/dochter krijgt post-its mee en een opdracht en schrijft daarop zijn leeservaringen. Deze post-its en het boek nemen zij wekelijks weer mee terug naar school waarna we met elkaar in gesprek gaan over het boek.

Ook u kunt hierin een rol spelen. Wanneer u ziet dat uw kind het boek mee naar huis heeft, kunt u met uw kind in gesprek over de opdracht. Ook zou het leuk zijn als u de bladzijdes samen met uw kind leest of dit voorleest en vervolgens met uw zoon/dochter in gesprek gaat over wat hij/zij heeft gelezen. Dit hoeft niet iedere week, want uw kind kan het boek ook prima zelf lezen. Afwisseling hierin is leuk.

Uw kind krijgt het boek elke donderdag mee naar huis en hij/zij neemt het boek elke donderdag ook weer mee naar school. Dit mag natuurlijk ook eerder. Zou u erop kunnen letten dat er netjes wordt omgegaan met het boek? En dat het boek wekelijks weer mee terug naar school komt?

Alvast hartelijk dank!

Vriendelijke groet,